

OLIGOFRENIYA- AQLIY ZAIFLIKMI?

Shixov Yorbek Ollazarovich

*katta o'qituvchi Toshkent davlat tibbiyot universiteti (Toshkent,
O'zbekiston)*

Sitor Sadikova Baxtiyor qizi

talaba, Toshkent davlat tibbiyot universiteti (Toshkent, O'zbekiston)

Annotatsiya: Oligofreniya- bolalarda uchraydigan aqliy zaiflik. Uning sabablari: Tug'ruqning og'ir o'tishi, erta bolalik davrida o'tkazilgan bosh miyaning og'ir kasalliklari(meningit, entsefalit), bosh miya jarohatlari va qarindoshlar orasida turmush. Homilador ayol aminokislotalar, glyukoza, vitaminlar va mineral moddalarga boy bo'lgan oziq-ovqatlarni yetarli darajada iste'mol qilmasa ham aqliy zaif bola tug'ilishi ehtimoli oshadi. Homilador ayolni ruhan ezaverish ham ruhiy nosog'lom bolaning dunyoga kelishiga sababchi bo'ladi. Ba'zida oligofreniya sababini aniqlash qiyin.

Kalit so'zlar: oligofreniya, meningit, ensefalit, glutamin kislotasi, letsitin, folat kislotasi.

Oligofreniya- bolalarda uchraydigan aqliy zaiflik. Uning sabablari: Tug'ruqning og'ir o'tishi, erta bolalik davrida o'tkazilgan bosh miyaning og'ir kasalliklari(meningit, entsefalit), bosh miya jarohatlari va qarindoshlar orasida turmush. Homilador ayol aminokislotalar, glyukoza, vitaminlar va mineral moddalarga boy bo'lgan oziq-ovqatlarni yetarli darajada iste'mol qilmasa ham aqliy zaif bola tug'ilishi ehtimoli oshadi. Homilador ayolni ruhan ezaverish ham ruhiy nosog'lom bolaning dunyoga kelishiga sababchi bo'ladi. Ba'zida oligofreniya sababini aniqlash qiyin. Belgilari: aqliy zaiflik rivojlanayotganligi. Odatda bola 2-3 yoshga yetganda ma'lum bo'lib qoladi. Chunki bolaning nutqi 1 yoshdan keyin chiqib boshlaydi. Ota-ona bolaning o'z tengdoshlaridan orqada qolib borayotgani, xarakatlari yo'qligi, tili kech chiqayotganiga e'tibor qaratadi. Masalan, bola 3 yoshga yetsa ham nutqi rivojlanmay qoladi, o'yinchoqlarga qiziqmaydi, ruhiy faoliyati o'ta sust bo'ladi. Bunday bolalarning aksariyati jismonan nimjon ham bo'lishadi. Oligofreniyaning og'ir turlarida bolaning boshi kichik bo'lib, uni tik tuta olmaydi. Bola 5-6 yoshga yetganda aqliy zaiflik belgilari yanada yaqqol ko'zga tashlanadi. Uning xatti-harakatlari 3-4 yoshar bolaga o'xshaydi, ba'zilar juda qaysar, o'jar va yig'loqi bo'lsa, boshqa birlari o'ta shalpaygan bo'lib o'yin kulgili voqealarga sira e'tibor qilmaydi. Oligofreniyaning yengil turida bola gaplashadi, uydagi ishlarni bajaradi, ust-boshiga e'tibor qiladi, biroq aqliy faollikni talab qiluvchi ishlarda uning kasal ekanligi bilinib qoladi. Tashhis qanday qo'yiladi? Afsuski aksariyat

holatlarda ota-onalar bola maktab yoshiga yetganda shifokorga murojaat qilishadi. Ko‘pincha bolaning aqliy rivojlanishdan orqada qolayotganligi tarbiyachilar yoki boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari tomonidan sezib qolinadi. Bunday paytlarda bog‘cha va maktabdagi psixologlar e‘tiborli bo‘lishlari, Bolani psixologik testlardan o‘tkazib turishlari lozim. Davolash: bola neyropsixolog yoki tibbiy psixolog ko‘rigidan o‘tkaziladi. O‘tkazgan asab kasalliklarini aniqlash uchun nevroptolog ko‘rigi ham zarur. Davolash jarayonlari dori-darmonlari (glutamin kislotasi, letsitin, folat kislotasi, metionin, magniy va yod preparatlari), turli psixologik mashqlar va pedagogik usullar orqali olib boriladi. Ko‘pchilik mendan “nima uchun turli aminokislotalarni ko‘p tavsiya etasiz”, deb so‘rashadi. Bosh miyada glutamin kislotasi, metionin, letsitin va folat kislotasi ishtirokisiz hech qanday aqliy jarayon kech, aydi. Bu dorilarni aqli zaif bolalar vrach tomonidan tuzilgan maxsus sxema orqali oylab qabul qilishlari kerak. Ularning jigarga hech qanday ziyoni yo‘q, aksincha foydali. Epilepsiyaning ba‘zi turlarida ham aqliy zaiflik bora-bora rivojlanishi mumkin. Chunki, tutqanoq xurujlari tez-tez kuzatilaversa, bosh miyada glutamin kislotasi zaxirasi so‘na boshlaydi. Buning oqibatida aqliy zaiflik rivojlana boshlaydi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Zarifboy Ibodullayev- “Asab va ruhiyat”-2019-yil
2. Zarifboy Ibodullayev- “Nevrologiya”-2023
3. Умственная отсталость (олигофрения): причины, симптомы и лечение в статье психотерапевта Федотов И. А.
4. Умственная отсталость (олигофрения) — что это, степени отсталости у детей, лечение